

Algemeen hoofdstuk

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Het jaar 2020 zal de boeken in gaan als een bewogen periode. Waar er in de start van het jaar veel aandacht uitging naar de stikstofproblematiek, werden we wereldwijd al snel verrast door een pandemie. De impact op de samenleving is groot en het was een fikse uitdaging om 'vanuit het niets om te schakelen'. Binnen deze context heeft de provincie Noord-Brabant er uiteraard wel naar gestreefd om de gemaakte afspraken zo goed als mogelijk na te komen. Tegelijk kreeg de provincie Noord-Brabant in 2020 een nieuwe coalitie, die met het bestuursakkoord "Samen, Slagvaardig en Slim: ons Brabant" de koers en de visie voor de periode 2020 - 2023 aan heeft gegeven. De Brabantse Omgevingsvisie 'Kwaliteit voor Brabant' blijft op basis van dit bestuursakkoord onze leidende en overkoepelende visie voor 2030.

In dit bestuursakkoord staan de toetsstenen 'Samen, Slagvaardig en Slim' centraal. Als het gaat om 'samen', willen we nadrukkelijker kijken of onze besluiten lokaal en regionaal draagvlak hebben. We willen nauwer samenwerken met alle partijen in Provinciale Staten. Bij 'slagvaardig' ligt de focus op dóen. Als hier lokaal draagvlak voor is, versnellen we de realisatie van een aantal van onze belangrijke grote projecten. Met 'slim' zetten we in op technologische en sociale innovaties. Hierdoor ondersteunen we niet alleen de Brabantse economie, we stimuleren ook nieuwe oplossingen voor de maatschappelijke opgaven van vandaag en morgen. Als College zijn we in 2020 op een rijdende trein gestapt en hebben we de eerste stappen gezet voor een nieuwe koers.

Met de Omgevingsvisie is onze inhoudelijke richting bepaald. Dit doen we met oog voor de kansen en onzekerheden die op ons pad komen. Met als overkoepelende ambitie een Brabant waar het fijn, veilig en gezond leven is; een mooier Brabant dat concurrerend, ondernemend en levendig Brabant is.

In dit hoofdstuk gaan we in op de impact van corona, de realisatie van de geplande uitvoering op hoofdlijnen, de ontwikkelingen van de organisatie en bedrijfsvoering en het financieel totaalbeeld.

Gevolgen van Corona

Een jaar geleden konden we ons niet voorstellen dat onze (leef)wereld zo ingrijpend zou veranderen als gevolg van Corona, met ook versomberde economische vooruitzichten. De coronacrisis heeft de wereld, Europa, Nederland én Brabant voorlopig nog steeds in zijn greep, al lijkt met het op stoom komen van het vaccinatieprogramma licht aan het einde van de tunnel te gloren. Dat neemt niet weg dat we zijn blijven werken aan de ontwikkeling van Brabant. Met als vanzelfsprekend ruimte voor heroverwegingen en herwaarderingen.

De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat op meerdere onderdelen de uitvoering is vertraagd. Samenwerking, afstemmingsmomenten en bijeenkomsten waren beperkt(er) mogelijk en moesten op een andere wijze (opnieuw) georganiseerd worden. In enkele gevallen heeft dit geleid tot een bijstelling van wat we willen bereiken. Ook wordt door de crisis, bijvoorbeeld, minder gebruik gemaakt van het OV, is de arbeidsmarkt, de detailhandel, cultuur- en erfgoedsector hard geraakt. We hebben extra geïnvesteerd om continuïteit te borgen. Daarentegen heeft de crisis met de bijkomende maatregelen ook een toenemend effect. De natuurgebieden zijn meer belast door een hoger aantal bezoekers, wat extra inzet vanuit SSiB-Boa's heeft gevraagd, en is sprake van een toename in leegstand in de binnensteden. Sectoren als cultuur, horeca en de evenementenbranche hebben het zwaar.

Bij aanvang van de crisis hebben we stevig ingezet om de effecten van de coronacrisis te dempen. Met de denktank Brabant en de corona herstelaanpak Brabant behouden we de veerkracht in Brabant. Hierbij gaat extra aandacht uit naar verschillende doelgroepen: 1) de inwoners, om de saamhorigheid, energie en motivatie te behouden om de periode van Coronamaatregelen te doorstaan, 2) ondernemers die nog (redelijk) draaien, vastgoedeigenaren, kredietverstrekkers en beleggers om te blijven investeren en 3) voor

consumenten om het vertrouwen terug te krijgen en te houden om geld in het zwaar getroffen Brabant uit te geven. Met deze aanpak wordt ook de basis gelegd voor de periode na corona.

De pandemie heeft ons onder meer de potentie van digitalisering laten zien. We werken reeds ruim een jaar massaal thuis. Naar verwachting blijven we dat ook naar de toekomst meer doen. We hebben ook geleerd en gezien dat we piekbelasting op onze wegen en in het OV kunnen voorkomen door een betere spreiding van vervoersstromen. Het tijd- en plaatsafhankelijk kunnen werken, bevordert dat. De eisen aan onze woning en woonomgeving lijken te veranderen, mede als gevolg dat we meer tijd thuis en in onze omgeving doorbrengen.

Ondanks de coronacrisis zijn we er in 2020 in geslaagd onze resultaten goeddeels te behalen.

In de verschillende programma's tonen we de resultaten die behaald zijn en laten we zien wat de gevolgen van corona zijn ten aanzien van de gemaakte afspraken. In onderstaande tabel zijn per programma de financiële consequenties die in 2020 ontstaan zijn door corona weergegeven. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen middelen vanuit bestaande budgetten en extra middelen. Voor enkele subsidies, inkoopcontracten en het OV geldt dat er 'coulance' is toegepast. Deze zijn in de betreffende programma's nader toegelicht.

Programma	Onderwerp	Dekking binnen bestaan budget in €	Extra middelen benodigd in €
Bestuur en Veiligheid	Inzet BOA's buitengebied (SSIB)	42.500	
Economie, kennis en talentontwikkeling	Opzetten digitaal scholingsplatform	2.500.000	
	Inrichten informatievoorziening werkgeversservicepunten	2.500.000	
	Extra (aanvullende) ondersteuning innovatie ondernemers	20.000.000* / 80.000	
	Noodregeling Brabantse startups	650.000	
	Ontwerpen investeringsbenadering Corona samen met B5 en M7		Max 1.000.000
Vrije tijd, cultuur, Sport en Erfgoed	PON - Onderzoek naar impact op samenleving	69.000	
	Steun Noordbrabants Museum	320.000	
	steun cultuursector	1.300.000	
Algemeen Financieel beleid	Dividendinkomsten Eindhoven Airport	113.000	

Bedrijfsvoering	Publiekscampagne corona	250.000	
	Digitaal vergaderen en faciliteren thuiswerken	400.000	
TOTAAL		28.224.500	1.000.000

*De BOM maakt hiervoor € 20 mln vrij binnen twee bestaande investeringsfondsen met bijbehorende kaders

Realisatie op hoofdlijnen

We kunnen stellen dat de realisatie van de ambities/doelstellingen, ondanks de gevolgen van corona, grotendeels zijn uitgevoerd. Hier en daar worden bepaalde prestaties niet volledig gerealiseerd maar dit doet geen afbreuk aan het overall-beeld. Voor gedetailleerdere informatie verwijzen we naar de verantwoording in de diverse programma's.

Bestuur en veiligheid

We hebben de samenwerking met gemeenten en andere bestuurslagen geïntensiveerd. Uitgangspunt is dat het meer dan ooit belangrijk is dat provinciale besluitvorming zoveel als mogelijk gedragen wordt door eenieder die het raakt. Begrippen als samenwerking, draagvlak en participatie hebben daarmee een belangrijke plaats gekregen. Samen met de B5 en M7 is de corona actie- en investeringsagenda opgesteld. In IPO verband is in samenwerking met de VNG en G40 de herstelagenda regionale economie tot stand gekomen. We hebben gemeenten begeleid met herindelingen en met de vaststelling van de bestuursopdracht "Veilig en weerbaar Brabant" bevorderen we een veilig leven in Brabant.

Ruimte en wonen

We hebben de Interim Omgevingsverordening geactualiseerd. In 2020 is met veel partners gewerkt aan de definitieve Omgevingsverordening via het participatietraject 'Tour de Brabant'. Deze Omgevingsverordening wordt in oktober 2021 aan Provinciale staten aangeboden. Met het 'Actieprogramma Nieuwe Woonvormen en Zelfbouw' krijgen nieuwe woonvormen en zelfbouw een plek in het hart van de Brabantse woonopgaven. De uitvoering van de Aanpak Werklocaties is voortvarend doorgezet. In het Economisch Beleidskader 'Naar een toekomstbehendige economie' is een heroriëntatie op de provinciale rol bij campusontwikkeling aangekondigd. Vervolgstappen zijn gezet bij de campus- en locatieontwikkeling. Alle aangeboden gemeentelijke plannen zijn beoordeeld en voorzien van een passende provinciale reactie. Daarbij is in de geest van de Omgevingswet actief de samenwerking met de gemeenten gezocht en zijn doelen behaald door de gebiedsgerichte aanpak.

Water en bodem

We hebben een belangrijke mijlpaal bereikt door het vaststellen van de Visie klimaatadaptatie inclusief de uitwerking van de Bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'. Dit is de basis voor het Brabantse waterbeheer, geeft invulling aan de opgave uit de Omgevingsvisie 'Brabant Klimaatproof' richting 2050 en is opgenomen in het Regionaal Water en Bodem Programma 2022-2027.

Een andere mijlpaal is de ondertekening van de Bestuursovereenkomst Meanderende Maas door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en de negen regiopartners. In de nationale stuurgroep Deltaprogramma werd de aanpak van dit integrale project onlangs omarmd, als voorbeeld van focus én integraliteit. De sleutels tot succes van de Meanderende Maas-aanpak zijn: van meet af aan brede scope en

integrale opgave; gelijkwaardige partners, gezamenlijke procesregie, gedeeld eigenaarschap en samen sturen en investeren.

Om te komen tot een Vitale bodem is afgelopen jaar het project BodemUp in de steigers gezet. Dit project schalen we in 2021 en volgende jaren fors op. Via ondersteuning door bodemcoaches werken agrariërs aan een bodem die zorgt voor goede opbrengsten én een robuust watersysteem.

In voorbereiding op de nieuwe planperiode van de Waterschappen en de Provincie, respectievelijk de waterbeheerprogramma's (WBP's) en het regionaal water en bodem programma (RWP), heeft er het afgelopen jaar een intensief traject plaatsgevonden, wat heeft geleid tot de Koepelovereenkomst Groenblauwe opgaven 2021-2027. Samen met de waterschappen nemen we verantwoordelijkheid voor de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de uitvoering.

Natuur & milieu

De Brabantse Bossenstrategie is vastgesteld en met drie Brabantse waterschappen en met drie terreinbeherende organisaties zijn afspraken gemaakt over het versneld aanleggen van nieuwe natuur.

Daarnaast hebben we met het Rijk en de andere provincies afspraken gemaakt over extra natuurherstel in en rondom onze stikstofgevoelige Natura2000-gebieden (het landelijk Programma Natuur).

We hebben de uitvoeringsagenda Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof 1.0 (BOS) opgesteld. En we hebben een start gemaakt met onder andere de lancering van de opkoopregeling piekbelasters en de inrichting van een ondersteuningsloket stikstof. In het kader van de gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe opgaven zijn de eerste verkenningen gestart.

Met de startnotitie van het beleidskader Gezondheid hebben we de aanzet tot de provinciale rolname op het gebied van gezondheid gepresenteerd.

Ook hebben wij ingezet op een verdere verbetering van de luchtkwaliteit en vermindering van de geluid- en geurhinder. Op dit moment hebben in Nederland 69 gemeenten, waarvan 21 Brabantse gemeenten, en 11 provincies het Schone Lucht akkoord ondertekend.

De uitspraken van de Raad van State met betrekking tot de stikstofproblematiek hebben ervoor gezorgd dat de vergunningverlening tijdelijk heeft stilgelegen. We hebben extra geïnvesteerd om weer op niveau te komen.

Economie, kennis en talentontwikkeling

We hebben de internationaal concurrerende innovatieve economie verder verstevigd. Met het Beleidskader Economie 2030 'Naar een toekomstbehendige economie' hebben we opnieuw onze economische koers bepaald. We zetten in op missiegedreven innovatiebeleid, een veerkrachtige arbeidsmarkt, een internationaal verbonden Brabant en een sterke ruimtelijk-economische structuur.

Samen met het IPO, het rijk en de regionale ontwikkelmaatschappijen hebben we een herstelagenda regionale economie opgesteld. Daarnaast hebben we afspraken met het Rijk gemaakt over de nieuwe ronde Europese fondsen en is er extra cofinanciering gekomen van het Rijk voor MKB-instrumenten als Vroege Fase Financiering, MIT en BOM.

Energie

Om de klimaatverandering het hoofd te bieden, willen we ook de energietransitie versnellen. We hebben onderzocht hoe het financieringsconcept van het Brabant Outcomes Fund (BOF) de groei van ondernemingen, die bijdragen aan brede welvaart, mogelijk kan maken. Op basis van de resultaten en het commitment vanuit diverse portefeuilles is een belangrijke stap gezet richting BOF 2.0. Met het bestuursakkoord als basis is het uitvoeringsprogramma 'Energie Verbindt' 2021 – 2023 opgesteld. Mede door corona is er gekeken naar de aanpak voor het verduurzamen van bestaand vastgoed, en ook het ventileren en verduurzamen van scholen.

Landbouw & voedsel

Landbouw en natuur zijn allebei van levensbelang voor een goed en gezond leven in de stad en op het platteland. We hebben de uitwerking van het Beleidskader Landbouw & Voedsel gestart en een start gemaakt met een samenwerkingstraject Innovatie Landbouw en Voedsel met de regionale ontwikkelingsmaatschappijen en de BOM. Veel veehouders in transitie zijn ondersteund door de Ondersteuningsnetwerken, waarin de provincie participeert samen met onder andere de gemeenten.

Basisinfrastructuur mobiliteit en Mobiliteitsontwikkeling

We kiezen voor slimme oplossingen waar het kan en verbeteringen aan de infrastructuur waar het moet. Een schaa sprong in het openbaar vervoer is noodzakelijk om Brabant bereikbaar te houden. Ondanks de stikstofproblematiek en corona hebben we ons ingezet om de uitvoering van de mobiliteitsprojecten op peil te houden. We zijn er samen met de partners in geslaagd om de vitale functie van het OV tijdens de coronapandemie overeind te houden. Ook hebben we belangrijke afspraken gemaakt met de minister tijdens BO-MIRT voor een verdere (door)ontwikkeling van het mobiliteitssysteem in Brabant. Eind 2020 hebben we het beleidskader Mobiliteit: Koers 2030 vastgesteld.

Vrije tijd, cultuur, sport en erfgoed

Vrijtijdsbesteding in combinatie met een rijk cultureel leven is een belangrijke voorwaarde voor een goed woon-, vestigings-, werk- en leefklimaat. Vanuit een scherpe keuze over onze rol positioneren we de beleidsvelden cultuur, sport en vrijetijdseconomie in het nieuwe programma Vrijetijd, Cultuur en Sport. Dit hebben we vertaald naar een nieuw integraal beleidskader Vrijetijd, Cultuur en Sport 2021/2022. Tevens hebben we besloten het beleidskader Erfgoed 2016-2020 te verlengen tot en met 2022. Daarnaast hebben we, door de impact van corona, de cultuursector een extra impuls gegeven. Tot slot is ook voor het eerst in Nederland, een gezamenlijke aanvraag vanuit BrabantStad-verband ingediend en gehonoreerd voor Cultuureducatie met Kwaliteit bij het Rijk (fonds Cultuurparticipatie).

Organisatie en bedrijfsvoering

Onder de noemer 'Koers 2030' werken we aan de continue ontwikkeling van onze organisatie en bedrijfsvoering via drie uitvoeringslijnen: gemeenschappelijke taal, duurzame begroting en toekomstbestendige organisatie.

In lijn met Sturen met Kaders en de Omgevingsvisie werken we aan de ontwikkeling van inhoudelijke beleidskaders en bijbehorende uitvoeringsagenda's. Hierin hebben we meer uniformiteit weten te realiseren, zodat onze beleidssturing voor meer duidelijkheid zorgt. Dat doen we in een wereld die in rap tempo verandert, zoals door de coronacrisis, maar ook met het stikstofdossier en de steeds verdergaande digitalisering. Deze ontwikkelingen en onze omgeving vragen van ons dat wij flexibel en wendbaar zijn om van meerwaarde te zijn. Dit bouwen wij in binnen onze beleidssturing, met jaarlijkse programmeringen op een groot aantal beleidsprogramma's om te kunnen bijsturen waar nodig.

Waar de opgaven steeds complexer worden, zien we ons uitgavenkader steeds verder onder druk komen. Door de teruglopende inkomsten uit renteopbrengsten en dividenduitkeringen dreigt er een structureel tekort. We spelen hierop in onder de noemer 'duurzame begroting'. Met de huidige vooruitzichten is het doelrendement verlaagd. Dit betekent dat we € 30 miljoen moeten besparen op onze structurele lasten. Met de begroting 2021 is hier invulling aan gegeven. Daarnaast zetten we in op het behalen van meer rendement door ons vermogen slimmer in te zetten en meer maatschappelijk te investeren. Hiertoe wordt een voorstel tot aanpassing van de verordening treasury voorbereid en zijn investeringsvoorstellen in onderzoek.

Naast de inhoudelijke en financiële acties, is ook een toekomstbestendige organisatie essentieel voor de uitvoering van de Omgevingsvisie. We werken aan een organisatie die mee kan bewegen met de ontwikkelingen in de maatschappij. Door meer te werken vanuit de netwerkgedachte, innovatiegedreven en gebiedsgerichte aanpak. Dat vraagt een flexibele organisatie. Door opgavegestuurd te programmeren en in onze strategische personeelsplanning sturen we hierop aan. Bij een toekomstbestendige organisatie hoort ook een wendbare bedrijfsvoering, die de organisatie in staat stelt om haar werk te doen op een efficiënte, prettige en veilige manier. Een organisatie die investeert in digitalisering en datagedreven werken. Het afgelopen jaar heeft hierin aangetoond dat plaats- en tijdbewust werken en een provinciehuis dat hierop aansluit, daarin van groot belang is. De komende jaren zal dit verder uitgebouwd worden.

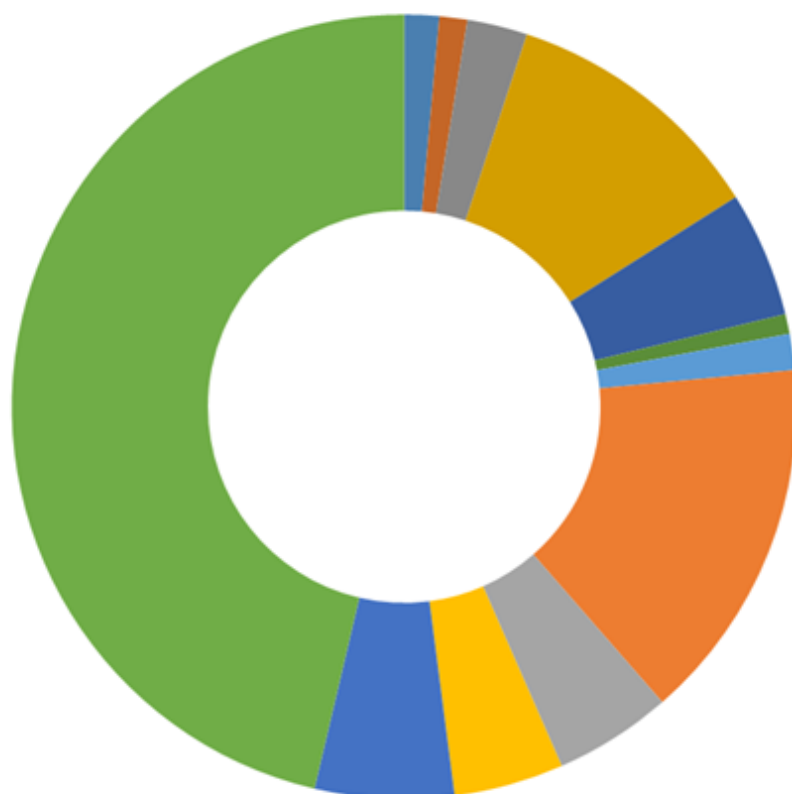
Financieel totaalbeeld

De jaarstukken laten een bruto batig rekeningresultaat zien van € 21,1 mln. Wij stellen voor om voor in totaal € 17,3 mln aan prestaties en daaraan gekoppelde middelen over te hevelen van 2020 naar 2021 en volgende jaren.

Ook stellen we voor om per saldo tot een bedrag van € 3,7 mln mutaties in reserves aan te brengen. Indien deze voorstellen worden gehonoreerd, resteert een netto batig rekeningresultaat van € 7,4 mln. Dit resultaat vloeit terug naar de algemene middelen. Het positieve jaarrekeningresultaat gecombineerd met het feit dat we op koers liggen voor het bereiken van de beoogde doelstellingen en effecten stemt tot tevredenheid.

De verdeling van de lasten over de verschillende programma's en de verdeling van de herkomst van de middelen is in onderstaande diagrammen weergegeven.

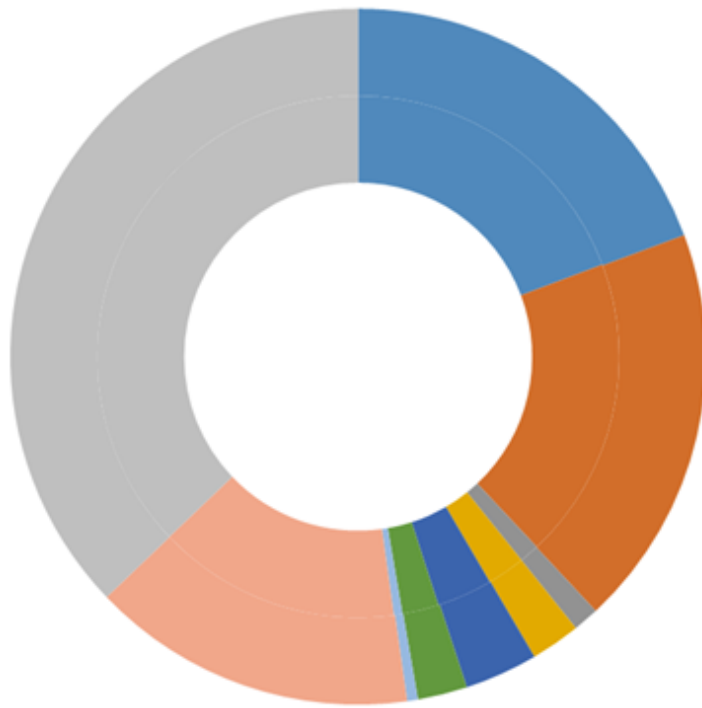
**Bestedingen 2020:
€ 1.364 mln**

- Bestuur en Veiligheid
€ 19,5 mln. (1,4 %)
- Ruimte en Wonen
€ 15,7 mln. (1,2 %)
- Water en Bodem
€ 33,9 mln. (2,5 %)
- Natuur en Milieu
€ 149,4 mln. (11 %)
- Economie, Kennis en Talentontwikkeling
€ 70,6 mln. (5,2 %)
- Energie
€ 11,1 mln. (0,8 %)
- Landbouw en Voedsel
€ 20,3 mln. (1,5 %)
- Basisinfrastructuur mobiliteit
€ 205,5 mln. (15,1 %)
- Mobiliteitsontwikkeling
€ 66,1 mln. (4,8 %)
- Vrije tijd, Cultuur, Sport en Erfgoed
€ 61,7 mln. (4,5 %)
- Alg. financieel beleid
€ 78,1 mln. (5,7 %)
- Storting in reserves
€ 631,7 mln. (46,3 %)

Herkomst middelen 2020: € 1.385 mln

■ Opcenten Motorrijtuigenbelasting	€ 266,6 mln. (19,3 %)
■ Algemene uitkering provinciefonds	€ 259,5 mln. (18,7 %)
■ Decentralisatie-uitkeringen provinciefonds	€ 17,1 mln. (1,2 %)
■ Dividenden en winstuitkering	€ 32,5 mln. (2,3 %)
■ Baten Financieringsfunctie	€ 47,7 mln. (3,4 %)
■ Doeluitkeringen van het Rijk	€ 31,2 mln. (2,3 %)
■ Leges en heffingen	€ 7,4 mln. (0,5 %)
■ Overige baten	€ 208,6 mln. (15,1 %)
■ Onttrekkingen aan reserves	€ 513,9 mln. (37,1 %)